

“ქართიზაციის” თეორია ეს წიგნი დაწერა მიტროპოლიტმა ანანი ჯაფარიძემ.

მიტროპოლიტი ანანი ჯაფარიძე
ბერძენ-რომაელი ავტორები ქართველთა წარმოშობის
შესახებ და “ქართიზაციის” თეორია

პირველქრისტიანი მწერლები ძალზე მნიშვნელოვნად მიიჩნევენ ყოველი ერისა და ხალხისთვის გამოცემებინათ ეთნარქი წმ. ბიბლიის შესაბამისად. ეკლესიის ისტორიკოსები ნოეს ძეგს, სემს, ქამსა და იაფეტს აკავშირებდნენ მათვის ცნობილ სხვადასხვა განსაკუთრებით კი ქრისტიან ხალხებთან. ეს კვლევა ეყრდნობოდა სხვადასხვა უძველეს წყაროებს, ჩანაწერებსა და დაკვირვებებს.

ძველი მწერლების ერთ ნაწილს ამ ეპოქაში მიაჩნდა, რომ ბერძენთა წინაპარი იყო იაფეტის ძე იავანი. იაფეტის სხვა ძე თობელი, დაკავშირებული იყო ძირითადად იბერებთან და წინა აზიის სხვა ზოგიერთ ტომთან. აღსანიშნავია, ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე მცხოვრებ თესალიელებს აკავშირებდნენ არა ბერძენთა წინაპარ იავანთან, არამედ იბერთა წინაპართან თობელთან თავის მხრივ კი თესალიელებს პელაზგებთან აიგივებდნენ. მაგალითად გიორგი სვინგელოზი (VIII–IX სს.) თესალიელების წინაპრად თობელს მიიჩნევდა (გეორგიკა IV,1,გვ.7,61), რომელიც ასევე იბერების წინაპრად იყო მიჩნეული იოსებ ფლავიუსისა და სხვათა მიერ. თესალიელების დაკავშირება ქართველთა წინაპარ თობელთან უნდა მიუთითებდეს იმის შესახებ, რომ ბერძნულ სამყაროში თესალიურ ეთნოსს ანათესავებდნენ კავკასიურთან, რომ თესალიელებსა და კავკასიელებს კერძოდ კი იბერებს (კოლხებს) რაღაც ეთნიკური საერთო ნიშანთვისებები ჰქონდა. მართლაც ბერძნულ სამყაროში მიიჩნეოდა, რომ თესალია იყო პელაზგების ქვეყანა, რომ აქ პელაზგურმა ეთნოსმა უფრო დიდხანს შეინარჩუნა თავისი ეთნიკური სახე (ამ საკითხს ქვემოთ უფრო დაწვრილებით შევხებით). აღნიშნული საკითხი თესალიელთა და იბერთა ნათესაობის შესახებ, ჩვენთვის იმითაა საინტერესო, რომ ჯერ კიდევ ქრისტესშობამდე მოღვაწე მრავალი საყოველთაოდ ცნობილი ბერძენი და ლათინი ავტორი მიიჩნევდა, რომ ძვ. წელთაღრიცხვის I ათასწლეულის შუა საუკუნეებში მომხდარა ხალხთა დიდი გადაადგილებანი (გადასახლებანი) ბალკანეთსა და კავკასიას შორის. ამ მოძრაობას, ხალხთა ამ გადაადგილებას ისინი არგონავტებთან, იასონის ლაშქრობასთან აკავშირებდნენ. თუ ჩვენ გაეანალიზებთ ყველა ამ ავტორთა მონათხრობს და მათი ცნობებიდან ამოვიღებთ მითიურ წარმოსახვებს, შეიძლება ალბათ აღდგენილი იქნას რეალობის გარკვეული პირველსახე, რომ აღნიშნულ ეპოქაში მართლაც ხდებოდა ხალხთა დიდი წანაცვლებანი და გადასახლებანი კავკასიასა და ბალკანეთს შორის.

ამასთანავე ლათინ და ბერძენ ისტორიკოსთა აღნიშნულ მონაცემებს თუ ჩვენ შევავსებთ წმ. ბიბლიაში გადმოცემული წინასწარმეტყველ იეზეკიელის და იერემიას ეპოქაში მომხდარი ხალხთა გადაადგილებების ცნობებით ალბათ უფრო სრულ სურათს მივიღებთ.

ქრისტესშობამდე ასწლეულებით ადრე ბერძენთა მიერ ხმელთაზღვისპირეთის კოლონიზაციის დროს ძვ. ბერძენი მეცნიერები (მათ შორის ისტორიკოსები, გეოგრაფოსები, მწერლები) საგულდაგულოდ სწავლობდნენ უცხო მხარეებს და ქმნიდნენ შესანიშნავ ნაშრომებს სხვადასხვა ხალხების წარმოშობისა და ცხოვრების შესახებ.

ქართველთა წარმოშობის შესახებ ძველ ბერძენ და ლათინ ისტორიკოსებს მრავალი ცნობა აქვთ მოცემული, რომელთაც ქვემოთ ვხეებით. ისინი

მოგვიტხოვრებენ ქართველთა და საქართველოს მოსაზღვრე რეგიონებში მცხოვრებთა წარმოშობის საკითხს. კერძოდ სტრაბონი, ტაციტუსი, დიოდორე სიცილიელი, პოლიბიოსი, პლინიუსი, ოვიდიუსი, აპოლონიოს როდოსელი და სხვანი გადმოგვცემენ ცნობებს აქელებს, ჰერიოხების, კოლხ-იბერების, ალბანელების, ჩრდილო სომხების და ჩრდილო მიდიელთა წარმოშობის შესახებ. ამ და სახვა მრავალ ავტორს მიაჩნია, რომ ყველა ეს ზემოთ ჩამოთვლილი ტომი და ხალხი არის ერთი, თესალიურ-პელაზგური წარმოშობისა, ერთი საერთო წინაპრისგან წარმომავალი ზემოთ ხსენებულ ხალხთა ერთი ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ ბერძენ-ლათინი ავტორები მოგვიტხოვრებენ შემდეგს:

1) ანტიკური სამყაროს ისტორიოგრაფიის უდიდესი წარმომადგენლის ტაციტუსის (50–117) აზრით იბერები კოლხური წარმოშობის ხალხია და ამასთანავე იბერთა სამეფო დინასტიაც კოლხებშია ჩამოყალიბებული. თავდაპირველად იგი ეხება იბერებისა და ალბანელების წარმოშობის საკითხს და მიაჩნია, რომ ისინიც ერთი წარმოშობის ხალხია. ალბანებისა და იბერების შესახებ ტაციტუსი წერს: – „ამბობენ რომ თესალიელებისაგან არიან წარმოშობილნი“ (ტაციტუსი, ანალები, VI, 34, წიგნში: – „ტაციტუსის ცნობები საქართველოს შესახებ“ 1973, გვ. 57) ამის შემდგომ თავის მოსაზრებას, იბერთა კოლხეთიდან წარმოშობის შესახებ ტაციტუსი ავითარებს შემდეგი მსჯელობით: – იბერები, იასონისა და მის თანამგზავრ თესალიელებისაგან იმ დროს წარმოიშენენ „როცა იასონი მედეას წაყვანისა და მასთან შვილების გაჩენის შემდეგ დაბრუნდა უკან აიეტის ცარიელ სასახლეში და თავისუფალ (ე.ი. უმეფო) კოლხებში“ (იქვე გვ. 57).

პართელებთან იბერების ბრძოლის აღწერისას ტაციტუსი საუბრობს მეფე ფარსმანის შესახებაც და ამ დროს როგორც აღვნიშნეთს ეხება იბერების წარმოშობისა და მისი სამეფო დინასტიის საკითხს. ტაციტუსისათვის იბერების სამეფო დინასტია კოლხებშია ჩამოყალიბებული და ამიტომ კოლხები იბერიის დინასტიური მთავრობის ქვეშ იმყოფება და საერთოდ იბერები კოლხებისაგან წარმოიქმნენ კოლხებში იასონის გამეფების შემდეგ. უფრო ზუსტი ციტირება ტაციტუსისა შემდეგია: – იბერები და ალბანელები „ამბობენ რომ თესალიელებისაგან არიან წარმოშობილნი იმ დროს როცა იასონი მედეას წაყვანისა და მასთან შვილების გაჩენის შემდეგ დაბრუნდა უკან აიეტის ცარიელ სასახლესა და თავისუფალ კოლხებში, ბევრიც მოგვაგონებს მის სახელსა და ფრიქსოსის ორაკულას, არც ვინმე სწირავს ვერძს, რადგანაც სჯერათ, რომ მან ჩამოიყვანა ფრიქსოსი“ ტაციტუსი, ანალები VI. 34). მაშასადამე, კოლხები თესალიური ხალხია, იბერები მათგან წარმოიშენენ ოღონდ უკვე კოლხეთში, თავის მხრივ კი ალბანელებიც ასეთივე წარმოშობისაა. კოლხებში იბერების წარმოშობისა და მათი ეთნიკური ჩვევების აღწერის შემდეგ ტაციტუსი აგრძელებს თხრობას პართელებთან იბერების ბრძოლის შესახებ. აქედან კიდევ ერთხელ რომ ვთქვათ, ჩანს, რომ იბერები და კოლხები ტაციტუსისთვის ერთი ხალხია, ანუ იბერები კოლხებს ეწოდათ შემდგომ საუკუნეებში. იბერების წარმოშობისა და მათი ეთნოგრაფიული ჩვევების წყარო კოლხებია .

ტაციტუსის ეს მოსაზრება სრულიად ეთანადება ძველი ქართული ისტორიოგრაფიის თვალსაზრისს, რომ დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობა ერთი ეთნოსი, ერთი ხალხია. მაგ. “მოქცევაი ქართლისაის“ თანახმად არიან ქართლიდან, სამხრეთის ქვეყნიდან, მეფის ძის აზონის მიერ გამოყვანილი მოსახლეობა თანაბრად დასახლდა როგორც დასავლეთ ისე აღმოსავლეთ საქართველოში და ამიტომ აზონის მიერ დაარსებულ ქართლის სახელმწიფოში შედიოდა დასავლეთ საქართველოც და სახელმწიფო საზღვარი გადიოდა მდ. ეგრისწყალზე („მოქცევაი ქართლისაის“ ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები, I, 1964, გვ. 81) და მთელი ამ მოსახლეობის, როგორც დასავლეთ ისე აღმოსავლეთ საქართველოს ხალხის ენა იყო ერთი ენა, ანუ “არიან ქართველთა” ენა. როგორც ამის შესახებ წერდა დავით აღმაშენებლის მოძღვარი

არსენ ბერი – „ჩვენ შვილნი ვართ მათ არიან ქართლით გამოსულთანი და ენაი მათი ვუწყით“ (ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები. ტ. III, გვ. 47). „ქართლის ცხოვრების“ თანახმადაც ფარნავაზის სახელმწიფოში და მისი წინამორბედის აზონის სახელმწიფოშიც აღმოსავლეთ საქართველოსთან ერთად შედიოდა დასავლეთ საქართველოც ეგრისისა და არგვეთის საერისთაოს სახით. ენობრივ საკითხსაც ეხება ჩვენი მემბტიანე და წერს, რომ ფარნავაზის სახელმწიფოში, რომელიც ვრცელდებოდა შავი ზღვიდან და მდინარე ეგრისწყალიდან სომხეთამდე მოსახლეობის ენა იყო ერთი ქართული ენა და სხვა ენა ამ სახელმწიფოში “არ იზრახებოდა, თვინიერ ქართულისა ენისა“ ქ. ც. I. გვ.

აღსანიშნავია, რომ სტრაბონი (XI-IV, 8) და პლინიუს უფროსი (VI, 38) მიიჩნევენ, რომ იბერები კოლხების ქვეყნიდან შთამომავლობენ ალბანელების მსგავსად – სტრაბონი წერს: „გადმოცემით, იასონმა, როცა თესალიელ არმენთან ერთად იმოგზაურა კოლხებში, მიაღწია კასპიის ზღვამდე, იყო იბერიაში, ალბანეთში, არმენიის დიდ ნაწილში და მიდიაში, როგორც ამას გვიმტკიცებს იქ არსებული იასონის სალოცავი და სხვა ძეგლები“ სტრაბ. XI, 4, 8.

სტრაბონის, ისევე როგორც სხვა ბერძენ ავტორთა აზრით, სამხრეთ კავკასიის, ჩრდილო არმენიის („არმენიის დიდი ნაწილისა“) და ჩრდილო მიდიის მოსახლეობა ერთი წარმოშობისაა. ისინი სამხრეთიდან შემოსული ერთი ხალხის შთამომავლები არიან, კერძოდ, მათი აზრით ბალკანეთის ნახევარკუნძულიდან გამოსულ თესალიელებს და მათ მეზობლებს, ჯერ შეუღწევიათ მცირე აზიასა და პონტოსპირეთში შემდგომ ისინი შემოსულან სამხრეთ კავკასიაში, ჩრდილო არმენიასა და ჩრდილო მიდიაში. კერძოდ სტრაბონი წერს ჩრდილო აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში დასახლებულ აქეელთა და ჰენიოხთა შესახებ „ამბობენ, რომ ეს აქვია დაასახლეს ფტიოტიელმა აქეელებმა იასონის ჯარიდან, ხოლო ლაკონელები დასახლდნენ ჰენიოხიაში“ (სტრაბ. XI-II, 12) სტრაბონი შემდგომ წერს ჩრდილო არმენიის და ჩრდილო მიდიის, ასევე იბერიისა და ალბანიის მოსახლეობის წარმოშობის შესახებ. „ . . . გადმოცემით, იასონმა თავისი მოგზაურობის დროს კოლხებში, თესალიელ არმენთან ერთად შეაღწია კასპიის ზღვამდე, იყო იბერიაში, ალბანიასა, არმენიისა და მიდიის დიდ ნაწილში, როგორც ამას უჩვენებს იქ არსებული იასონის სალოცავები და სხვა ძეგლები, შემდეგ, მონათხრობთა მიხედვით არმენი წარმოშობით იყო არმენიადან. ერთი ქალაქიდან ბებეიდის ტბასთან, ფერასა და ლარისას შუა. არმენის თანამგზავრებმა დაიჭირეს აკილსენესა და სისპირიტის ოლქი თითქმის კალახანისა და ადიაბენამდე ჩათვლით, მან შემდეგ დატოვა თავის თანამოსახლე არმენია“ (სტრაბონი XI-IV, 8).

იმავე თვალსაზრისისაა ლათინი ავტორი პომპეის სტროგუსი, რომ არმენიელები იასონის თანამგზავრ არმენის შთამომავლები არიან, ხოლო ალბანელები იტალიიდან, ალბის მთიდან ჩამოყვნიენ ჰერაკლეს („ ტაციტუსის ცნობები საქართველოს შესახებ“ 1973. გვ. 23).

სხვადასხვა ავტორთა ანალიზი სამხრეთ კავკასიის მოსახლეობის წარმოშობის შესახებ, საშუალებას იძლევა გამოითქვას მოსაზრება, რომ აქ ჩვენ გვაქვს გარკვეული გამოძახილი ანტიკურ სამყაროში ცნობილი თეორიისა, რომ მათი თანამედროვე კოლხ-იბერები კავკასიაში ჩასახლდნენ ხმელთაშუაზღვისპირეთის ტერიტორიიდან. ტაციტუსის მოსაზრებას, რომ იბერები და კოლხები ერთი სამეფო დინასტიიდან იმართებიან, ეხმიანება, როგორც აღვნიშნეთ უძველესი ქართული წყაროები მაგ. „ქართლის ცხოვრების“ თანახმად ეგრისის მართველი ქუჯი მეფე ფარნავაზს ემორჩილება სიტყვებით „შენ ხარ შვილი თავთა მათ ქართლისათა და შენ გმართებს უფლობა ჩემი, შენ ხარ უფალი ჩვენი და მე ვარ მონა შენი“ (ქ. ც. I. გვ. 22) ამ სიტყვებიდან ჩანს, რომ ფარნავაზი უფალია, ვითარცა სამეფო დინასტიაში, ლეგიტიმურად უფროსი პირი, ხოლო ქუჯი არის ამავე სამეფო დინასტიის წარმომადგენელი, მაგრამ უფლებრივად ნაკლები რანგის. ანუ ფარნავაზი ტახტის უშუალო მემკვიდრეა, ხოლო ქუჯს ასეთი პატივი არ აქვს და

სამეფო ოჯახის იმჟამინდელი წესის თანახმად მას ევალება დაემორჩილოს უპირატესს, ანუ ფარნავაზს. მართლაც სტრაბონის ცნობით იბერიის მეფეებს ირჩევდნენ ნათესაობისა და ასაკის მიხედვით უფროსობის შესაბამისად (სტრაბონი XI, III, 6.) ჩანს ფარნავაზი სამეფო სახელში „ნათესაობის“ მხრივ უფროსი იყო (სტრაბონი, XI-III.6).

ანტიკურ სამყაროში ასევე არსებობდა თეორია, რომ ესპანეთის ანუ დასავლეთის იბერები წარმოშობილი იყვნენ კავკასიელი იბერებისაგან. ამ მოსაზრებას ეხმიანება დიოდორე სიცილიელი, რომლის მიხედვით, არა მხოლოდ სამხრეთ კავკასიის მოსახლეობა იყო წარმოშობილი თესალიელებისაგან, არამედ თავის მხრივ თესალიელები წარმოშობილი იყვნენ კოლხებისგან. ის წერს რომ თეტალოსი, თესალიის ეპონიმი კოლხი მედეას ძეა— „თეტალოსი რომელიც დედის მიერ მოკვლას გადაურჩა . . . იასონის სამშობლო იოლკოსში მივიდა, აქ მემკვიდრეობის შესაბამისად სამეფო ხელისუფლება მიიღო და ქვეშევრდომებს საკუთარი სახელის მიხედვით თეტალები უწოდა.“ (დიოდორე სიცილიელი, ისტორიული ბიბლიოთეკა, I 55.2 წიგნში „ბერძენი მწერლების ცნობები საქართველოს შესახებ“ III 1976. გვ.49)

თავის მხრივ თესალიის ისტორიული მოსახლეობა იყო პელაზგები, შემდგომ ისინი, ტროას ომამდე, გადასახლებულან „ალპებისა და აპენინის მთებს შორის“ (იქვე გვ. 71) “თესალია და თრაკია ბერძნული წყაროების ჩვენებით პელაზგების ოდინდელი სამკვიდრებელია“ (არგონავტიკა 1975 გვ. 907) როგორც უკვე აღვნიშნეთ, ბერძენი საეკლესიო პირი გიორგი სვინგელოზი (VIII-X სს) თესალიელთა წინაპრად მიიჩნევს თობელს, ხოლო ბერძენთა წინაპრად კი იაფეტის სხვა შვილს იავანს. იგივე ბერძნული წყაროები თობელს იბერთა წინაპრადაც მიიჩნევდნენ (გეორგიკა IV-I, გვ.7,61) თესალიელებსა და იბერებს, როგორც ზემოთ მოყვანილიდან ჩანს ერთი წარმოშობის ხალხად თვლიდნენ არა მხოლოდ ანტიკური ხანის ავტორები, არამედ პირველ ქრისტიანული ეპოქის მწერლებიც.

თესალიიდან პელაზგური ტომები გამოუძევებიათ ელინებს. ისინი, როგორც აღვნიშნეთ, გადასახლებულან მც. აზიასა და შავიზღვისპირეთში. ელინების მიერ თესალიიდან გამოძევებული პელაზგური ტომები, მათ შორის მაკრონები, შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროსაკენ გამოხიზნულან და ნათესავი ტომების მეზობლად დაბინავებულან. აკ. ურეშადის აზრით „მაკრონ მაკრისი – „მარგალის“ შესატყვისია და ბერძნული მორფოლოგიის კვალობაზეა გაფორმებული“ (არგონავტიკა 1975. გვ.24). საბოლოოდ უნდა შევაჯამოთ, რომ ბერძნულ-ლათინური წყაროების მიხედვით პელაზგურ-თესალიური წარმოშობისად მიიჩნევა კოლხ-იბერები, აქეელები, ჰენიოსები ალბანელები, ჩრდილო სომხები და ჩრდილო მიდიელები.

ბერძნული წყაროებით მაკრისელთა და პელაზგთა მეფე იყო იასონი (და მისი სამეფო ოჯახი). ტაციტუსისა და სხვათა მიხედვით იასონისაგან იყო იბერთა სამეფო დინასტია წარმოშობილი. ამ მოსაზრებას ეფუძნება, აზრი, რომ ამ წარმოშობის ერთი სამეფო დინასტია მართავდა ვრცელ სივრცეს, რომელშიც ცხოვრობდნენ არა მხოლოდ კოლხ-იბერები, არამედ პონტოსზღვისპირეთში მცხოვრები სხვადასხვა ტომებიც ესაა მითრიდატების სახელით ცნობილი დინასტია აღსანიშნავია, რომ ამავე თვალსაზრისს დაბეჯითებით ავითარებდა ძვ. სომხური ისტორიოგრაფიაც, კერძოდ მოვსეს ხორენაცისა და უხტანესის მიხედვით დარიოსის ერთ-ერთი მხედარმთავრისაგან წარმოშობილი მიჰრდატიდების სამეფო დინასტია მართავდა პონტოსზღვისპირეთსა და ქართველთა ქვეყანას. მათი აზრით მითრიდატე-მიჰრდატიანების დინასტიას ეკუთვნოდნენ ქართველი მეფეები, კერძოდ წმ. ნინოს ეპოქის მეფე მირიანი და სხვა ქართველი მეფეები, რომ მათი სამეფო ოჯახის წევრები იყვნენ კოლხეთ-პონტოსზღვისპირეთის მმართველებიც. მოვსეს ხორენაცი, სომხეთის ისტორია.

ბერძენ და სომეხ ავტორთა ცნობების მსგავსება იმით გამოიხატება, რომ ისინი საუბრობენ, ერთი სამეფო ოჯახის, სამეფო დინასტიის მიერ პონტოსზღვისპირეთ-კოლხეთ-იბერიის მართვის შესახებ, თუმცა კი ერთნი (ბერძენები), ამ დინასტიის წარმოშობას იასონს უკავშირებენ, მეორენი კი (სომეხები), დარიოსის მხედარმთავარს. ზემოთ აღნიშნულ წყაროთა ეს თვალსაზრისი ეთანადება ძვ. ქართულ ისტორიოგრაფიას. - - -კერძოდ „ მოქცევაი ქართლისაის“ თანახმად ქრისტესშობამდე დაარსებული ქართული სამეფო დინასტია სამხრეთიდან “არიან ქართლიდან” ჩამოსული მეფის ძის -აზონის მიერ წარმოიშვა (აღსანიშნავია, რომ ბერძნული წყაროების იასონიც აზონის ძეა და ამ სამეფო დინასტიას ეზონიდები ეწოდება. ეს იყო ძვ. ბერძნულ სამყაროში სახელგანთქმულ პელაზგ თესალიელთა სამეფო დინასტია) “ქართლის ცხოვრების” თანახმად ფარნავაზის წინამორბედი აზო იყო დარიოსთან გამარჯვებულ ალექსანდრე მაკედონელის წარმოგზავნილი მხედარმთავარი ასე რომ „მოქცევაი ქართლისაი“ უფრო ახლოსაა ბერძნულ ცნობებთან, ხოლო „ქართლის ცხოვრება“ სომხურთან.

ბერძნულ-რომაული წყაროების მიხედვით ერთი და იგივე სახელის მქონე ტომები სხვადასხვა ადგილას ცხოვრობდნენ. მაგალითად. ჰენიოხები ჩრდილო შავიზღვისპირეთსა და სამხრეთ იბერიაში. მესხები და სვანები სტრაბონის მიხედვით ჩრდილო შავიზღვისპირეთსა და კოლხეთის სიღრმეებში. ისტორიულ გალატეაში ეგრიტიკის ტბასთან და ჩრდილო-აღმისავლეთ ანატოლიაში მდ. ეგრისუსთან მცხოვრები მეგრელები და მაკრისელები. მდ. ეგრისწყალი აფხაზეთთანაც იყო, ისტორიულ ეგრისთან. შეიძლება გვეფიქრა, რომ სამხრეთიდან ჩრდილოეთისაკენ გადასახლების დროს ეს ტომები ერთმანეთს ენაცვლებოდნენ, ხოლო ნაწილი ესახლებოდა შემდგომი ტომის მეზობლად. ყოველ შემთხვევაში ეტიმოლოგიური ძიება იძლევა ძალზე საინტერესო მასალას. საზოგადო სახელების „არგონავტების“ „მაკრონებისა“ და „მაკრისელების“ ძვ. ბერძენ ავტორთა მიერ მოხსენიებული „კერკეტების“ გეორგების, კავკასიაში მცხოვრებ „გელების“ ტომის, ქართული მხარეების „არგვეთის“, „ეგრისის“, „გურიის“ „გუგარქის“, „გარდმანის“, „გარდაბნის“, „ალგეთი“, „გარისის“, სხვა ქართული და მც. აზიური სამყაროს ეთნონიმებისა და ტოპონიმების ფუძეების იგივეობა თესალიურ ეთნიკასა და ტოპონიმიკასთან ქმნის საინტერესო იდენტურ სურათი.

სურათი შემდეგია:

„არგოსი“ (I ვარიანტი, პელაზგური ქვეყანა) -----	ა -- რგ -- ოსი
„არგოსი“ (II ვარიანტი, მედეას დისშვილის ფრიქსეს ვაჟი) --	ა - რგ -- ოსი
„აკრისია“ (არგოსის მეფე) -----	ა - კრ - ისია
„არკადია“ (პელაზგური მხარე) -----	ა - რკ - ადია
„არგო“ (თესალიური ხომალდი) -----	ა - რგ - ო
„მეგაროსი“ (მედეას ვაჟი II ქმარ ეგეოსთან) -----	მე - გარ - ოსი
„არგონავტი“ (არგოს ეკიპაჟი) -----	ა - რგ - ონავტი
„მაკრონი“ (პელაზგური ტომი) -----	მა - კრ - ონი
„მაკრისი“ (თესალიური ქვეყანა) -----	მა - კრ - ისი
„არგვეთი“ (კოლხური მხარე) -----	ა - რგ -- გ-ეთი
„ეგრისი“ (კოლხური მხარე) -----	ე - რგ - ისი
„კერკეტისა“ (მდ.როანასთან მდებარ მხარე დასავლეთ საქართველოში პლინიუს უფროსის მიხედვით	
„ტაციტუსის ცნობები1973 გვ.32) -----	კე -- გრ - იტიკა
„გეორგები“ (კავკასიური ტომი პლინიუს უფროსის მიხედვით, იქვე. გვ. 37) -----	გეო - რგ - ები
„კერკეტები“ (ჩრდილო შავიზღვისპირა ტომი, სტრაბონი) ---	კე - რკ - ეტები
„გუგარქ“ (ქვემო ქართლი სომხური წყაროებით) -----	გუ - გარ - ქი
„გურია“ (კოლხური მხარე) -----	გურ - ია

„გარდმან“ (ქვ. ქართლის მხარე სომხური წყაროებით) -----	გარ - დმან
„გარდაბანი“ (ქვ. ქართლის მხარე) -----	გარ - დაბან
„გელები“ (კავკასიური ტომი პტოლემეოსის მიხედვით) -----	გელ - ი
„ალგეთი“ (ქვემო ქართლის მხარე) -----	ა - ლგ - ეთი
„გარისი“ (ქვემო ქართლის მხარე) -----	გარ - ისი
„ქართლი“ (ქვეყანა) -----	ქარ - თლი
„გორდა“ (სოფელი) -----	გორ - და
„კოლხი“ (ტომი) -----	კოლ - ხი

თესალიური და ძველ ქართული (კოლხ-იბერული), აგრეთვე მცირეაზიული ტოპონიმების გეოგრაფიული და ეთნიკური სახელების ეტიმოლოგიური ძიება გვიჩვენებს, რომ ამ სახელთა ფუძეები ზედმიწევნით იდენტურია. ეს ფუძეებია ძირითადად „გრ“ ან „რგ“ თუ გავითვალისწინებთ, რომ ქართულში გვაქვს ბგერათა დაჯგუფება „ბ“-„კ“-„ქ“, და ასევე „რ“ და „ლ“ ბგერათა ურთიერთცვლა, ამიტომ ფუძეებში ზოგჯერ შეიძლება „გრ“ ან „რგ“-ს ნაცვლად შეგვხდეს „კლ“, „ქრ“, „რკ“, „ლკ“, „გლ“ და სხვა. ამ ფუძეების შესაბამისია ცნობილი ტოპონიმები და ეთნონიმები „კოლხი“, „ქართლი“, „კეგრიტიკა“ „გურია“, „ეგრისი“ და ა.შ. ამ მხრივ ისინი იდენტურია.

ეტიმოლოგიური მონაცემები აგრეთვე მიუთითებს პელაზგებისა და კელტების შესაძლო ნათესაობის შესახებაც. პელაზგური სახელების „არგოსის“, „აკრისია“-ს, ზემოთ განხილული სხვა სახელების და ასევე კელტების ეთნონიმებისა და ტოპონიმების („კელტები“, „გალები“, „გელვეტები“ და ა.შ.) მსგავსება გვაძლევს საფუძველს ვივარაუდოთ, რომ „ფუძე“ „გლ“, „კლ“, „გრ“, კელტურ-გალურ ტომებისათვისაც ძირითადი მახასიათებელია. აღსანიშნავია, რომ იგივე ფუძეები გააჩნია ჩვენამდე მოღწეულ ფრიგიულ კაპადოკიურ ეთნიკურ და გეოგრაფიულ სახელების მნიშვნელოვან ნაწილს. მაგ. ფრიგელთა მეფე გორდიოსი და ფრიგიელთა ქალაქი „გორდიონი“, ჰეროდოტეს მიხედვით ფრიგიელთაგან მომდინარეობენ „ბრიგები“. ამ სახელთა ფუძეებია „ფრგ“, „გრდ“, „ბრგ“, რომელთა საერთო ელემენტია „რგ“ და „გრ“ აღნიშნული ფუძე „რგ“- „გრ“, როგორც ვთქვით კოლხურ-იბერიულ-პელაზგური საერთო ფუძეა. არაა შემთხვევითი, რომ ბოლო საუკუნეების ცნობილმა მკვლევარებმა (მაგ. ვინკლერმა) ძვ. სამყაროში ცნობილი „მოსხების“ ტომის წარმოშობა დაუკავშირეს „ფრიგიელებს“- „ბრიგებს“. ამ უკანასკნელ სიტყვაში ჩვენთვის საინტერესოა ფუძე „ბრგ“, რომელიც შეიძლება „იბერს“ და ფუძე „რგ“, „რგ“-ს შეიძლება დაუკავშირდეს, თავის მხრივ „გრ“ „რგ“, რაც როგორც აღვნიშნეთ ქართულ სამყაროს უკავშირდება.

ზემოთ აღნიშნულ მონაცემებს უკავშირდება ივ. ჯავახიშვილის დაკვირვება, რომ სამივე ქართული შტოს, სვანების, ლაზების და ქართველთა პირველ სამშობლოდ მოიაზრებოდა ჰიპოთეტური ქვეყანა „კარდუ“ „ქალდეა“—„კარდუხი“, რომელთა ფუძეებია „კრდ“, „ქლდ“. მათი საერთო ელემენტია „კრ“ იგივე „ქლ“ („გრ“). ჩვენ უნდა ვივარაუდოთ, რომ ეტიმოლოგიური ძიება გვიდასტურებს ქართულ ისტორიოგრაფიაში ცნობილ თეორიას, ხმელთაშუაზღვისპირეთსა და მცირე აზიის ვრცელ მიწა-წყალზე ქართველთა წინაპრების ცხოვრების შესახებ ქრ. შობამდე წინა ათასწლეულებში. ძვ. ავტორები ჩანს კავკასია-მცირე აზიის აღნიშნულ მხარეებში მცხოვრებ მოსახლეობას ერთი წარმოშობის ხალხად მოიაზრებდნენ. მაგ. ჰეკატოს მილეტელი (ძვ. წ. VI-V სს) მიიჩნევდა, რომ მოსხები კოლხური ტომია, ანუ მოსხებს და კოლხებს ერთ ხალხად თვლიდა. მართლაც ფუძეები „კოლხი“-სა („კლხ“ „კლ“, „გლ“ „გრ“) და მოსხების წინაპარი „ბრიგებისა“ („ბრგ“) თითქმის იდენტურია, ორივესთან ფუძისეული ძირითადი ელემენტია „რგ“-„გრ“ („კლ“-„კრ“-„გრ“). ამ ტომებრივი იგივეობით უნდა ყოფილიყო გამოწვეული ის, რომ სტრაბონის, ასევე სხვა ძველ ავტორთა ცნობით „მოსხები“ ცხოვრობდნენ „კოლხეთის“ სიღრმეებში და შავიზღვისპირეთის ჩრდ.

აღ. ნაწილში (შემდეგ დროინდელ აფხაზეთში). სტრახონი აღნიშნავს, პიტუნტთან ცხოვრობენ “აქელები, ზიგები, ჰენიოხები, კერკეტები, მოსხები, მათ მაღლა ცხოვრობენ ფტიროფაგები და სვანები”. (სტრახონი XI–II,14). ე.ი. ძველი ბიჭვინთის სანაპირო დასახლებული ყოფილა მოსხებით, მიმდებარე მთები კი სვანებით (სტრახონის ეპოქაში ანუ I ს-ში). სხვაგან სტრახონი აღნიშნავს მდინარე ფაზისის შენაკადების მაღლა— “მოსხების ქვეყანაში არის ფრიქსეს მიერ დაფუძნებული ლეკოთიას სამლოცველო, (სტრახ. XI–II,17). პლინიუს უფროსის მიხედვით ფაზისის სათავე მოსხებშია. (“ტაციტუსის ცნობები” 1973. გვ.40). მარკუს ლუკანუსის მიხედვით ცხოვრობენ “მოსხები, იქ სადაც ფაზისი მიაპობს კოლხთა დოვლათიან ყანებს“ (იქვე გვ. 41). ამ ტომთა ერთიანი წარმომავლობით უნდა ყოფილიყო გამოწვეული ის, რომ ძველი მწერლების თვალსაზრისით კოლხეთის დიდი ნაწილი სვანებით იყო დასახლებული. მაგ. როგორც აღვნიშნეთ სტრახონი საგანგებოდ ეხება სვანების ცხოვრების საკითხს და წერს, რომ მათი დიდი ნაწილი ცხოვრობდა თანამედროვე აფხაზეთში სოხუმსა და ბიჭვინთას შორის. ის წერს “იმ ხალხთა შორის, რომელნიც თავს იყრიან დიოსკურიადაში არიან ფტიროფაგებიც. . . მათ ახლოს ცხოვრობენ სოანები. . . უკეთესი მეომრები და ძლიერები არიან ყველასთან შედარებით. ყოველ შემთხვევაში, ისინი ბატონობენ მათ გარშემო მცხოვრებ ყველა ხალხზე, რომელთაც კავკასიის მაღლობები უჭირავთ დიოსკურიადის გარშემო, მათ ყავთ მეფე და 300 კაცისაგან შემდგარი საბჭო. ამბობენ, რომ შეუძლიათ 200,000 კაცისაგან შემდგარი ჯარის გამოყვანა. გადმოცემით მათ ქვეყანაში მთის ნაკადებს ჩამოაქვთ ოქრო და იჭერენ ფაცერით და ბეწვიანი ტყავით. აქედან ამბობენ წარმოიშვა მითი ოქროს საწმისზე. ზოგიერთები მათ აგრეთვე უწოდებენ იბერიელებს. ისევე როგორც დასავლეთელებს ორთავე ქვეყანაში ოქროს ქვიშის სიჭარბის გამო. (სტრახონი XI–II,19). ასე რომ სვანებს სტრახონის დროინდელი მეცნიერები და ავტორები იბერებადაც მოიხსენებდნენ, ხოლო, როგორც აღვნიშნეთ, მათ წინაპრებს “კარდუებთან”, “ქალდელებთანაც” აიგივებდნენ. პლინიუს უფროსის მიხედვით კოლხეთის ცნობილი ოქროს მეპატრონეები იყვნენ სვანები, ამიტომაც წერს: – “კოლხების დამპყრობმა მეფე სავლაკმა მიიტაცა სვანების ტომის მრავალი ოქრო და ვერცხლი” (იხ. წიგნი “ტაციტუსის ცნობები” 1973, გვ.39) პლინიუსისვე ცნობით სვანები ცხოვრობდნენ მდინარე ფაზისიდან დიოსკურამდე. ისე რომ მდინარე ხობი სვანებით დასახლებულ ტერიტორიაზე მიედინებოდა:—“მდინარე ხობოსი კავკასიონიდან სვანებზე ჩამოდის” (იქვე გვ.32) სვანები ცხოვრობდნენ არამარტო კოლხეთში, არამედ ჩრდ. კავკასიაშიც. კოლხურ–იბერიული “გრ” ფუძის მატარებელი ეთნოსი იმჟამად ჩრდ. კავკასიაშიც ცხოვრობდა ამიტომაც წერს მკვლევარი, რომ —“ტომი გეორგები და სვანები ჩრდ. კავკასიაშიც ცხოვრობდნენ” (იქვე გვ. 37) კოლხეთში ისე ჭარბი ყოფილა სვანური მოსახლეობა, რომ პლინიუს უფროსი კოლხეთის მოსახლეობას იცნობს ეთნოსახელით “სვანო–კოლხი”. (იქვე გვ. 19). ის რომ სვანებს იბერებს უწოდებდნენ არ არის შემთხვევითი.

სტრახონის ცნობით კოლხეთი ერქვა მხოლოდ ზღვისპირა ვიწრო ზოლს. დასავლეთ საქართველოს მნიშვნელოვანი ნაწილი იბერიის საზღვრებში იმყოფებოდა. ამიტომაც ის წერდა, რომ კავკასიის ქედის “შტოები სამხრეთითაა მიმართული და გადიან შუა იბერიაში ეს განშტოებები ეხებიან არმენიისა და ე.წ. მოსხიის ქედებს და აგრეთვე სკიდოსსა და პარიადრის ქედებს” (სტრახონი XI–II,15) ხაზგასმითაა აღსანიშნავი რომ სამხრეთისაკენ მიმართულ კავკასიის ქედთა შორის მხოლოდ ლიხის მთა უერთდება (ეხება) “მოსხიის” (და არმენიის) ქედებს. ის კი, ე.ი. “ლიხის მთა”, შუა იბერიაში გადიოდა. აქედან ჩანს, რომ იბერიის მიწები ვრცლად იყო გადაშლილი ლიხის მთის დასავლეთითაც შავიზღვისკენ, ამიტომაც იყო მოსხთა ქვეყანაში მდებარე ლეკოთიას ტაძარი კოლხეთის სიღრმეში და ამავე დროს იბერიის ნაწილში.

როგორც ცნობილია თესალია იყო შემდეგდროინდელი მაკედონიის ერთი ნაწილი. ამ კუთხით თუ შევხედავთ თესალიელ-მაკედონელთა მონაწილეობა ქართველთა სახელმწიფოს ჩამოყალიბებაში ცნობილია ძვ. ქართული წყაროებისათვისაც, მაგ. “ქართლის ცხოვრების” მიხედვით მაკედონელები არიან ფარნავაზამდელი ქართული სახელმწიფოს მპყრობელი აზო და მისი მრავალრიცხოვანი მეომრები. ძვ. ქართული შეხედულებით, რომელიც წყაროებში იყო ასახული, ქართველი აზნაურები, ანუ მოსახლეობის თავისუფალი ფენა თავის თავს მიიჩნევდა აზონის მაკედონელი მეომრების გენეტიკურ მემკვიდრეებად და მიაჩნდათ, რომ სიტყვა აზნაური წარმოქმნილია აზონისაგან (აზონაური) და არა სიტყვა “აზატისაგან,” როგორც XIX–XX სს-ში მიიჩნიეს, ასე რომ საქართველოს მოსახლეობა და მისი მემკვიდრეებიც ხმელთაშუაზღვისპირა ეთნოსებთან ნათესაურ კავშირს ბუნებრივად მიიჩნევდნენ.

მართლაც აღსანიშნავია რომ აღექსანდრე მაკედონელის ეპოქაში, რომელსაც “ ქართლის ცხოვრება “ აკავშირებს ერთიანი ქართული სახელმწიფოს ფორმირებასთან, კვლავ გრძელდებოდა ბალკანეთიდან ტომების გადმოსახლება მცირე აზიაში. ამ დროს გადმოსახლდნენ მაკედონიის მეზობლად მცხოვრები კელტგალატური ტომები მცირე აზიაში, რომელთაც აქ სახელმწიფო გალატეა დაარსეს. ძვ. ბერძნები და ლათინი ისტორიკოსები წერენ არა მხოლოდ ბალკანეთის ნახევარკუნძულიდან კავკასიაში ხალხთა გადმოსახლების შესახებ, არამედ პირიქით პროცესის შესახებაც, რომელიც გაცილებით უფრო ადრე მომხდარა. მაგ: ისინი წერენ, რომ თესალიიდან წამოსულთა მიერ იბერების, ალბანელებისა და კავკასიის სხვა ხალხების წარმოშობა მოხდა იაზონის კოლხეთში უკან დაბრუნების შემდგომ. თუ ამ მითის უკან დავინახავთ რაიმე ისტორიულ ჭეშმარიტების მარცვალს, მაშინ უნდა ვიგულისხმოთ, რომ იაზონის კოლხეთში უკან დაბრუნების ქვეშ მოიაზრებოდა რაღაც ეპოქა ან საუკუნე, რომელიც გავიდა კოლხეთში არგონავტების I ლაშქრობის შემდეგ. ხოლო რაც შეეხება კოლხების გადასახლებას ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე, კერძოდ ილირიასა და ასევე ჩრდ. იტალიაში, ძვ. ბერძენი და ლათინი ისტორიკოსები მას უკავშირებენ არგონავტების I ლაშქრობის ეპოქას. მაგ: როგორც ცნობილია “აია” არის კოლხეთის ეპითეტი, მაგრამ აპოლონ როდესელების სიტყვით სინამდვილეში კოლხეთი შორსაა ტიტანური აიადან (არგონავტიკა, გვ.159), ხოლო კოლხეთის მეფის აიეტის და კირკე ცხოვრობს იტალიის კუნძულ აიაიაზე, რომელიც ეტრურიაშია (ოდისეა, IX, 31-32) ჰომეროსის ოდისეის აიაია დასავლეთშია, ტირენიის ზღვის კუნძულია. აია კი ეტრურიაშია (იხ. არგონავტიკა, გვ. 214). ოდისევსი თავის ხეტიალის დროს მივიდა იტალიის აიაიაში, ეტრტურიაში, ეს აიაია შემდგომ რაღაცნაირად კოლხეთს დაუკავშირეს. აპოლონიოს როდოსელი წერს, რომ კოლხები ამასთანავე მოსახლეობდნენ იტალიასთან ადრიატიკის ზღვის კუნძულზე, ილირიის სანაპიროსთან. ამ კოლხებს აფსირტელები ეწოდებოდათ (არგონავტიკა, გვ.220) კოლხებით დასახლებულ ამ კუნძულებს ადრე ბრეგიდის კუნძულები ერქვათ. ახლა კვარნეოს კუნძულებია. ეტიმოლოგიურადაც სახელი “ბრეგიდის” ფუძის (“ბრგდ”). დაკავშირება შეიძლება ფრიგიელების წინაპარ ბრიგებთან, რომლის ფუძეა “ბრგ”. ბრგდ---ბრგ. როგორც ცნობილია ფრიგიელებს აკავშირებენ მოსხებთან. მოსხები კი ჰეკატოს მილეტელს მიაჩნდა კოლხურ ტომად. მაშასადამე თუკი კუნძულ ბრეგიდას სახელი უკავშირდება ბრიგების ტომს, ხოლო უკანასკნელთ ჰქონიათ კავშირი კოლხებთან, კუნძულის სახელიც კოლხებთან ყოფილა დაკავშირებული. როგორც აღვნიშნეთ აპოლონიოს როდოსელის სიტყვით, უკან დაბრუნებულ არგონავტებს გაედევნა კოლხთა დიდი ლაშქარი. ეს კოლხები მისულან ჯერ მდინარე ისტროსთან (დუნაი), სადაც ყოფილა ქალაქი აია (არგონავტიკა გვ.163). ე.ი. ძვ. ავტორები აიას ათავსებდნენ ხან მდ. ისტროზე, ხან კი სადღაც იტალიისაკენ. აპოლონიოს როდოსელი ათქმევინებს არგონავტებს, რომ ისტროსის ერთი ტოტი თითქოსდა ჩაედინება შავ

ზღვაში, მეორე კი “ტრინაკრიის” ზღვაში იტალიასთან. ისტროსზე მოკლეს მედეას ძმა აფსირტე. ისტროსზე იმ დროს ცხოვრობდნენ ბრიგები. ასე რომ ბრიგებსა და კოლხებს აპოლონიოს როდოსელიც აკავშირებს ერთმანეთთან. ამ ბრიგებმა ისტროსის კუნძულზე ოდესღაც “არტემიდეს აუგეს ტაძარი”. (არგონავტიკა, გვ.169). აფსირტეს ჯარის შთამომავალი აფსირტელები აპოლონიოს როდოსელის სიტყვით მის დროსაც ცხოვრობდნენ იტალიის კუნძულებზე –”დღესაც იმათი შთამომავლები, აფსირტელები ცხოვრობენ იქა”(იქვე.გვ.170) აპოლონიოსის სიტყვით კოლხები მის დროს ასევე ილირიაშიც ცხოვრობდნენ –”ცხოვრობენ დღესაც” (იქვე გვ.170). ე.ი. თუ ვენდობით აპოლონიოს როდოსელს, მის ეპოქაში ძვ. წელთ აღრიცხვის III ს-ში კოლხები ცხოვრობდნენ ორ ადგილას შავიზღვისპირზე და დასავლეთით, ილირიასა (ბალკანეთის ნახ. კუნძ.) და იტალიის კუნძულებზე. იმდენად გავრცელებული ყოფილა ძველ სამყაროში ქართველური ტომების (კოლხებისა და სხვა) ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე ცხოვრების თეორია, რომ ოვიდიუსიც (ძვ. წელთ აღ. 43 ახ. წელთ აღ. 18წწ.) თავის “სევდიან სიმღერებში” წერს - “აქ დუნაიზე ცხოვრობენ კოლხები და ტაბარანები” (ტაციტუსის ცნობი,1973, გვ.22) აღსანიშნავია, რომ პლინიუსის უფროსიც (23-79წწ.), რომელმაც გამოწვლილვით აღწერა შავიზღვისპირეთი, წერს თავის “ბუნების ისტორიაში”, რომ -- ბალკანეთში იყო კოლხების კოლონია პოლა (იქვე გვ.22). მიუხედავად იმისა, ვირწმუნებთ თუ არა აღნიშულ ავტორთა ცნობების სიზუსტეს, მითიური სურათის უკან შეიძლება დავინახოთ ფაქტი იმისა რომ თავდაპირველად მოხდა კოლხური მოსახლეობის გადასახლება ჩრდილო ბალკანეთსა და ჩრდილო იტალიისაკენ, შემდგომ მათი უკან დაბრუნება ფრიგიელებისა და თესალიელების სახელით. თუმცა კოლხების დასავლეთში გადასახლებას აღნიშნული ავტორები უკავშირებდნენ არგონავტების პირველი ლაშქრობის ეპოქას, ხოლო თესალიელების კავკასიაში შემოსვლას კი იაზონის მეორე ლაშქრობის ეპოქას. ამ ორ ეპოქას შორის, ალბათ, რეალურად საუკუნეები იყო გასული. აღნიშნულ მოსაზრებას ისიც ამტკიცებს, რომ თესალიელებს პელაზგური წარმოშობის ხალხად მიიჩნევდნენ, ამ უკანასკნელს კი რაღაცნაირად კოლხებთანაც აკავშირებდნენ, რაც ზემოთ იყო განხილული (მაგ. მაკრისელები, მაკრონები, მეგრელები)

შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ტროას ეპოქაში მცირე აზიური კოლხური მოსახლეობა სხვადასხვა გზით გადასახლდა ჩრდ. ბალკანეთსა და იტალიაში. მოძრაობა შესაძლოა შემდგომაც გაგრძელდა, რისთვისაც ხელი უნდა შეეწყო კავკასიასა და მც. აზიაში კიმერიელების შემოჭრას. ძვ.წ. VIII ს. შემდეგ კიმერიელთა თავდასხმებს, როგორც ცნობილია თან მოჰყვა ხალხთა გარკვეული გადაადგილებანი. ყოველ შემთხვევაში უდავო ფაქტია ის, რომ უკან მცირე აზიაში ბალკანეთიდან ხდებოდა ხალხთა მასიური გადაადგილებანი, კერძოდ თავდაპირველად შემოსულან ფრიგიული ტომები, შემდგომ თესალიური ტომები, ბოლოს კი კელტური ტომები, რომელთაც ალექსანდრე მაკედონელის ეპოქაში აქ სახელმწიფო გალატეა დაარსეს.

ხალხთა ინტენსიური გადასახლებების გამო, პონტოს ზღვისპირეთი და მისი მიმდებარე მიწა-წყალი, მათ შორის კოლხეთი, არ იყო ეთნიკურად ერთგვარი მხარე. ამის შესახებ თითქოსდა მიუთითებს ჰეროდოტეს და სხვათა ცნობები. კერძოდ კოლხების მიმართ ძველ მწერალთა შრომებში იყო ორგვარი შეხედულება. ჰეროდოტეს კოლხები თუ ეგვიპტური წარმოშობის ხალხად მიაჩნდა, სხვა ავტორების აბსოლუტური უმრავლესობა კოლხებს, კავკასიისა და ჩრდილო არმენია-მიდიის მოსახლეობას თესალიური წარმოშობისად მიიჩნევდა (აღსანიშნავია ავტორთა ერთი ნაწილი არა მხოლოდ კოლხებს ანათესავებდა ეგვიპტელებთან, არამედ მიიჩნეოდა რომ თითქოსდა თავდაპირველად ევროპა ეგვიპტელი კოლონისტებით იყო დასახლებული (მაგალითად ამ ეგვიპტელებით იყო დასახლებული ისტროსთან მდებარე ქალაქი აიაც, სადაც კოლხების ჯარი

მივიდა აფსირტეს მეთაურობით (აპ. როდოსელის ცნობით). კოლხეთი რომ არ იყო ერთი ეთნოსი ამის შესახებ მიუთითებენ თანამედროვე ევროპელი მკვლევარებიც და ასევე მიუთითებდა ანტიკური ავტორების ქართველი მკვლევარი ალ. გამყრელიძე. ის წერდა “ ყურადღებას იქცევს ჰენიოსების მრავალსახელიან ტომებზე მითითება და აგრეთვე კრებითად კოლხთა ტომების ხსენება” (ტაციტუსის ცნობები. 1973. გვ.33). ალ. გამყრელიძე ფიქრობდა, რომ შესაძლოა ზოგიერთი მწერალი რომელიმე ერთი ტომის ცალკეულ შტოებს სხვადასხვა ეთნოსებად მიიჩნევდა. მცირე აზიიდან, თესალია-მაკედონიიდან და ხმელთაშუაზღვისპირეთიდან მოსახლეობის გადმოსახლების შესახებ სხვადასხვა იმდენი ავტორი საუბრობს (მათ შორის ძვ. ქართველი და სომეხი ისტორიკოსები) რომ ალბათ აქ, ამ თეორიაში უნდა ვეძიოთ ჭეშმარიტების მარცვალი. მითუმეტეს, რომ დას. საქართველოს არქეოლოგიური განათხარიც ძვ. წ. აღ. V-IV საუკუნეებისა ამჟღავნებს იდენტობას ამავე საუკუნეთა მაკედონიურ სამარხებთან (იხ. არქეოლოგიური ექსპედიციის ხელმძღვანელის დარეჯან კაჭარავას ინტერვიუ. ჟურნალი “მუდმივი კავშირის სამყარო” №1(25)2005წ. გვ.19).

როგორც აღვნიშნეთ სტრაბონს სამხრეთ კავკასიის მთელი მოსახლეობა მიაჩნია ერთი წარმოშობის ეთნოსად, კერძოდ მისი აზრით ალბანელები და იბერები თესალიური წარმოშობის მოსახლეობაა და ისინი იაზონისაგან მომდინარეობენ. ამ იაზონის რაზმის წევრ არმენისაგან მომდინარეობს არმენისა და მიდიის მოსახლეობის ერთი ნაწილი, იმავე ბალკანური წარმოშობისად მიაჩნია ჰენიოსები და კოლხეთის სხვა ტომები. აღსანიშნავია, რომ სტრაბონს არმენისა და მიდიის მთელი მოსახლეობა არ მიაჩნია თესალიურ წარმოშობისად, როგორც ჩანს ის არმენიელებს არ მიიჩნევდა ერთი ეთნოსისაგან შემდგარ ხალხად. მიაჩნდა რომ მხოლოდ არმენის ერთი ნაწილი არის თესალიური წარმოშობისა. მაშასადამე არმენის მოსახლეობის სხვა ნაწილი სხვა წარმოშობისაა, სხვა ეთნოსია. როგორც აღვნიშნა, ის წერდა, რომ იასონის თანამგზავრმა არმენმა შეაღწია არმენის და მიდიის დიდ ნაწილში (სტრაბონი XI-IV. 8.). ამით საფუძველი ჩაუყარა არმენის ამ ეთნოსს. ამ თესალიური წარმოშობის ხალხის განსახლების სამხრეთის საზღვრების შესახებ სტრაბონი წერს, რომ “ არმენის თანამგზავრებმა დაიჭირეს “აკილსენესა” და “სისპირიტის” ოლქი, თითქმის “კალახანისა” და “ადიაბენის” ჩათვლით. მან შემდეგ დატოვა არმენია” (სტრაბონი XI-IV. 8.). აქედან, ჩვენი აზრით, ჩანს შემდეგი, თესალიური წარმოშობისა იყო არა მთელი არმენია, არამედ “აკილსენესა” და “სისპირიტის” ოლქში მცხოვრები ხალხი სამხრეთით ჩრდილოეთის მიმართულებით კი არმენის მთელი ნაწილი “მტკვრამდე”, სტრაბონის აღნიშნული შეხედულებით უნდა ყოფილიყო გამოწვეული ის, რომ სტრაბონს მცხეთის სამხრეთით ანუ იმუამად არმენის სახელმწიფოს საზღვრის შიგნით მცხოვრები მოსახლეობა, როგორც ჩანს სომხებად მიაჩნია, მაშასადამე თანამედროვე ქვემო ქართლს და “გუგარქს” სტრაბონი სომხებს მიაკუთვნებს. ამის მიზეზი უნდა ყოფილიყო ის, რომ როგორც ჩანს სტრაბონის ეპოქაში ეს ქართული მხარეები სომხეთის სახელმწიფოებრივი გავლენის სფეროში იყვნენ მოქცეული. სომხეთმა იბერიისაგან მიიტაცა გუგარქისა და სხვა მისი მიმდებარე მხარეები. მართლაც ქართლის ცხოვრების თანახმადაც ამ დროისათვის ქართლში იყო ორმეფობა. მტკვრის მარცხენა სანაპიროს მცხეთელი მეფეები განაგებდნენ, ხოლო მარჯვენას (ე.ი. ქვემო ქართლს და მიმდებარე ქვეყნებს) განაგებდნენ არმაზელი მეფეები. ქართლის მცხეთელი და არმაზელი მეფეები ერთმანეთთან მეტოქეობის დროს იყენებდნენ მეზობელი ქვეყნების ძალებს. არმაზელი მეფეები ძირითადად სომხურ სახელმწიფოს ეყრდნობოდნენ, რის შედეგადაც როგორც ჩანს არმენის გავლენის სფეროში ექცეოდნენ ხოლმე. ეს მოვლენა, ჩანს სტრაბონმა ან მისმა წყარომ, მიიჩნია იმის დასტურად რომ არმაზის სამხრეთით მდებარე ტერიტორია არმენის

შემადგენლობაში შედიოდა და შესაბამისად მისი მოსახლეობა სომხებად ჩაითვადა.

აღნიშნული ეპოქის ვითარება კარგად აღწერა გაიუს პლინიუს სეკუნდუსმა, იგივე პლინიუს უფროსმა. იგი თავის წიგნში “ბუნების ისტორია” მიიჩნევს, რომ იბერია (ასევე კაბადოკია და არმენია) ალექსანდრე მაკედონელის დროს დაიპყრეს მაკედონელებმა (ტაციტუსის ცნობები. 1973, გვ. 29). ეს ცნობა ჩვენთვის იმითაა საინტერესო, რომ იმავე თვალსაზრისს ავითარებს ქართული უმთავრესი საისტორიო წყარო “ქართლის ცხოვრება”. მაშასადამე საბოლოოდ უნდა ითქვას რომ სხვადასხვა ბერძენ-რომაელ ავტორთა თვალსაზრისით ქრ. შობამდე I ათასწლეულში სამხრეთ კავკასიაში შემოვიდა ალპურ-ბალკანური წარმოშობის მოსახლეობა, რომელიც ცალკეულ ტომებად დაყოფილი მოძრაობდა პონტოსპირეთიდან კავკასიისაკენ და შეავსო მთელი არეალი კასპიისა და შავ ზღვებს შორის. ეს მოსახლეობა მოძრაობდა სამხრეთიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით, და დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ. ამით უნდა ყოფილიყო გამოწვეული ფაქტი იმისა, რომ კოლხეთი ძვ. ავტორებთან მდებარეობდა უფრო სამხრეთით, შემდეგ მოგვიანებით კი შავიზღვისპირეთის ჩრ. აღმ. ნაწილსაც ეწოდა ეს სახელი. შესაბამისად ერთი და იმავე დასახლების ტომების საცხოვრისს ჯერ უფრო სამხრეთით აღნიშნავდნენ, შემდეგ კი უფრო ჩრდილოეთით. ასე აღმოჩნდა ძვ. ავტორთა აზრით ალპებიდან (და ჩრდ იტალიიდან) წამოსული მოსახლეობა, კავკასიის ალბანელები იბერების აღმოსავლეთით, ხოლო “გეორგების” ტომი ჩრდილო კავკასიაშიც კი. მაგ: პლინიუს უფროსის მიხედვით “კავკასიის გადაღმა, სკვითებისა და კიმერიელების გვერდით ცხოვრობენ გეორგები” (იქვე, გვ.37). აღსანიშნავია, რომ გეორგებს ახსენებს პონპონიუს მელაც. ამასთანავე სვანები ცხოვრობენ არა მხოლოდ შავიზღვისპირეთში კოლხეთის ვრცელ მიწა-წყალზე, არამედ ჩრდ. კავკასიაშიც. შეუძლებელია ეტიმოლოგიურად ერთმანეთს არ დაუკავშიროთ მათ მიერ ნახსენები კერკეტები, გეორგები და ასევე მხარის სახელი კეგრიტიკე, რომელიც პლინიუს უფროსის მიხედვით მდებარეობდა მდ. როანასთან. ეტიმოლოგიური მსგავსება შემდეგი სახისაა: აღნიშნული სიტყვების ფუძეებია “კრკტ” (კერკეტები), “გრგ” (გეორგები), “კგრტკ” (კეგრიტიკე)

კრკტ
გრგ
კგრ-ტკ

თუ გავითვალისწინებთ იმას რომ ქართულ ენაში გვაქვს ბევრათა დაჯგუფება „გკქ“, აქედან გამომდინარე, ფუძეებში აღნიშნულ თანხმოვანთა ურთიერთჩანაცვლების ჩანაცვლების პრინციპით შეიძლება მივიღოთ „კრკ“-ს ნაცვლად „გრგ“, და საერთოდ, როგორც ზემოთ აღნიშნეთ, ფუძეებში „გრ“ და „რგ“ ერთმანეთს ენაცვლებიან, შესაბამისად, საერთო ანალიზით, შეიძლება მივიდეთ მოსაზრებამდე, რომ ერთი და იმავე ფუძით აღნიშნებოდა ერთი ეთნოსის სხვადასხვა ტომი. მაშასადამე „კერკეტები“ „გეორგები“ და „კეგრიტიკის“ მოსახლეობა იყვნენ სხვადასხვა ტომები ერთი ეთნოსისა. თუ გავითვალისწინებთ, რომ როანა ანუ მდინარე რიონთან მდებარე „კეგრიტიკე“ არის ეგრისი, მივალთ დასკვნამდე რომ გეორგები, ეგრისელები და აფხაზეთის კერკეტები ერთი ეთნოსი იყო.

პლინიუს უფროსის აღნიშნული ცნობა, რომ კოლხეთში მდინარე როანას მხარეს მდებარეობდა „კეგრიტიკე“ (ტაციტუსის ცნობები 1973გვ.32). ჩვენთვის იმითაა ძვირფასი, რომ ეტიმოლოგიურად სიტყვა „კეგრიტიკე“-ს ფუძე „კგრტკ“ იდენტურია სიტყვა „ქართლის“ ფუძისა—“ქრთ“.

„კ - გრტ - კ“

„ქრთ“

ანალოგიურად, როგორც ცნობილია, ბგერათა დაჯგუფება „გკქ“-ს გვერდით ქართულ ენაში გვაქვს – დაჯგუფება „დტ“. სიტყვა ქართლის ფუძეში (ქრთ), „თ“ შეიძლება შეიცვალოს „ტ“ ან „დ“ ბგერით (მდრ. „გარდმანი“, „გარდაბანი“), ხოლო „კეგრი-კი-ტის“ ფუძეში „გ“ ბგერა შეიძლება „ქ“-თი ჩაანაცვლოს, ხოლო „ტ“-„თ“,

კ-გრტ
კ-ქრთ-ა
– ქრთ –

„კ“ და „გ“ – ორი იდენტური, ჩანს ურთიერთგამაძლიერებელი ბგერა, ასევე არის სხვა ქართული ტომის (მხარის) ფუძეშიც. იგულისხმება გუგარქ (გგრ), გეორგ (გრგ) [გგრ, გრგ], და ასევე სიტყვა „კეგრიტიკის“ ფუძეშიც (კგრტკ); ფუძეების ასეთი ეტიმოლოგიური მსგავსება კიდევ უფრო აძლიერებს ბერძენ-რომაელ ავტორთა თვალსაზრის რომ სამხრეთ კავკასიაში კერძოდ კი დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში ერთი ეთნოსი სახლობდა. კეგრიტიკე, როგორც ყველაფრიდან ჩანს, არის თავდაპირველი ფორმა სიტყვა „ეგრისისა“, მაშასადამე თუ ამ მოსაზრებას გავიზიარებთ, სიტყვა „ეგრისის“ ფუძეში დაკარგულია ბგერა „თ“ (დ,ტ). თავდაპირველად შესაძლებელია ეს სიტყვა „ეგრისი“ გამოითქმოდა ასე: ეგრიტი ან „ეგრიტისი“ (ეგრიტისი, ეგრიდისი). პლინიუს უფროსის ცნობა ჩვენ უფლებას გვაძლევს გამოვთქვათ ასეთი თვალსაზრისი (ეგრიტიკე- ეგრიტი, ეგართ, გართ, ქართ ქართ-ლი).

პლინიუს უფროსის მიხედვით სხვა არის მდინარე როანი (ეს უნდა იყოს თანამედროვე მდინარე რიონი) და სხვაა მდინარე ფასისი (ეს უნდა იყოს თანამედროვე მდინარე ჭოროხი). პლინიუს უფროსი ძალზე გამოწველილვით აღწერს აღმ. შავიზღვისპირეთს, იმდენად, რომ მიუთითებს არა მხოლოდ ტომთა განსახლების ზუსტ გეოგრაფიულ არეალს, არამედ ზოგჯერ გადმოგვცემს მდინარეთა შორის მანძილებს ნაბიჯებისა და „სტანდიონების“ მიხედვით (სიგრძის ერთეული სტანდიონი უდრიდა 177 მეტრსა და 40 სანტიმეტრს). მაგალითად, მისი ცნობით მდინარე თერმოდონტთან ცხოვრობდნენ კენებისა (აღბათ ჭანების) და ხალიბების ტომები (ეს მდ. თერმოდონტი იმითაა საინტერესო, რომ თემისტოისის მიხედვით თერმოდონტის მახლობლად ფასისთან მდებარეობდა ცნობილი „ფასისის რიტორიკული სკოლა“. და იქვე მახლობლად ყოფილა მხარე არმენია. თუ პლინიუსს ვერწმუნებით ფასისის რიტორიკული სკოლა არ მდებარეობდა მდ. თერმოდონტთან ანუ ტრაპიზონის მახლობლად, სადაც მისივე ცნობით ტრაპიზონის გადაღმა 30000 ნაბიჯის მანძილზე ცხოვრობდა არმენოხალიბების ტომი და იყო დიდი არმენია (იქვე გვ. 31). ტრაპიზონის ჩრდილოეთით მიედინებოდა მდინარე აფსაროსი და იყო ამავე სახელის მქონე ციხე-სიმაგრე. პლინიუსი წერდა მის შესახებ „ იმ ადგილებში მთებს გადაღმა იბერიაა“. (იქვე გვ. 32) აქ ცხოვრობდნენ ჰენიოხები, ამპრეეტები და ლაზები (მდინარე როანასთან, კეგრიტიკეში, ლაზების ცხოვრების შესახებ არ მიუთითებს) მდინარე აფსაროსსა და თერმოდონტს შორის ზღვის სანაპიროზე ცხოვრობდნენ შემდეგი ქართული ტომები: აღნიშნული კენები და ხალიბები, ტიბარენები, მასინები (მოსინიკები); მაკროკეფალები (ქ. კოტიორასთან); ბეხირები და ბუქსურები (ქ. კერასუნტთან და კორდულასთან); მახორონები და სიდონები (ე.წ. შავ მდინარესთან); მდ. სიდენი (აქ იყო ქ. პოლემონიონი), მდ. იაზონიონი; მდ. მელანთიონი (ქ. ფარნაკე), მდ. ტრიპოლისი (ქ. ფილოკალია, ქ. ლივიოპოლისი, ქ. ტრაპეზუნტი); ტრაპეზუნტის აქეთ ცხოვრობდა სან-ჰენიოხთა ტომი (მდ. პიკსეპისის აქეთ) და აღნიშნული მდინარე აფსაროსი. მის აქეთ გაედინებოდა შემდეგი მდინარეები: მდ. აკამპსეონი, მდ. ისისი, მდ. მოგრუსი, მდ. ბათისი (აქ ცხოვრობდა კოლხთა ტომი). ბათისი ეტიმოლოგიურად მოგვაგონებს ბათუმს (ბათ-ისი – ბათ-უმი). თუმცა უნდა ითქვას, რომ ასეთი დასახელების პუნქტი დღესაცაა

ისტორიულ ლაზეთის ზღვისპირზე ამჟამინდელ თურქეთში. პლინიუსის მიხედვით სხვა ტომია კოლხები და სხვა ტომია ლაზები. ე.ი. მდინარე ბათისიდან მდინარე ფასისამდე გაედინებოდა მდ. ჰერაკლიონი, სადაც იყო ქალაქი მარტიუმი. პლინიუსი წერს „ მდ.ფასისი გამოდის მოსხებში“ (ბუნების ისტორია VI, 13, იქვე გვ. 32). ის წერს მდინარე ფასისი სანაოსნოა 38500 ნაბიჯის მანძილზე, აქვს 120 ხიდი და გარშემო მრავალი ქალაქია (იქვე გვ.32). ჩვენი ანგარიშით 38000 ნაბიჯი არის დაახლოებით 30-31კმ. მაშასადამე თუ ფასისი ჭოროხია, ის სანაოსნო ყოფილა დაახლოებით 30კმ. მანძილზე. პლინიუსის მიხედვით მდ. ფასისზე მდებარეობდა ქალაქები კინდარიდა, კირკეუმი, კიგნოსი, სურიუმი, ადრე იქ ყოფილა ქალაქი ეა, სადაც ფასისს ერთვოდა მდინარეები ჰიპოსი და კიანეოსი, უფრო მოშორებით, აფსაროსიდან 70000 ნაბიჯზე, ფასისს უერთდება მდ. გლაგკოსი (ჩვენი ანგარიშით, ესაა დაახლოებით 56 კმ. თუ ერთ ნაბიჯს ჩავთვლით 80 სანტიმეტრად). მას სხვა ავტორები უწოდებენ –„ლიკე“, ესაა ალბათ მდინარე ლიგანისხევი (ლიგანი), რომელიც დაახლოებით 50-60 კმ-ზე ერთვის ჭოროხს. თუ ფასისი გამოდიოდა „მოსხებიდან“. ჩვენ აქ უნდა ვიგულისხმოთ ჭოროხის სათავეები, რომელიც მართლაც მესხური ტომებით იყო დასახლებული. ჩვენს ვარაუდს, რომ ფასისი ჭოროხია კიდევ უფრო აძლიერებს პლინიუსის აზრი , რომ მის ჩრდილოეთით გაედინება მნიშვნელოვანი მდინარე „როანი“, ეტიმოლოგიურად შეუძლებელია „როანი“ და „რიონი“ ერთმანეთს არ დავაკავშიროთ. ამ მდინარის მნიშვნელობას პლინიუსი ხაზს უსვამს იმით, რომ აღნიშნავს: გაედინება „მდ. როანი კეგრიტიკის მხარეს“. შეუძლებელია, ასევე ეტიმოლოგიურად „კეგრიტიკე და „ეგრისი“ ერთმანეთს არ დავაკავშიროთ. პლინიუსის მიხედვით მდ. ხობოსი ახლოა ფასისთან (ხომ არ იგულისხმება ამ მდინარის ქვეშ „ხოფისწყალი“ და არა მდ. „ხობი“) სადაც თურმე ცხოვრობდნენ სვანები, ხოლო მდინარე როანიდან აფსილების ტომამდე (სებასტოპოლისის ციხესიმაგრემდე) გაედინებოდნენ მდინარეები „ზიგანია“, „თერხოსი“ „ასტელფოსი“ და „ქრისოროსი“. აფსილების იქით ცხოვრობდნენ სანიკებისა და ჰენიოხების ტომები. პლინიუსი ასევე აღწერს კასპიისზღვიპირა ტომებსაც და წერს, რომ სხვა ხალხია უდინები და სხვა ხალხია ალბანელები. „ალბანთა ტომი მოდებულა კავკასიის მთებს, აღწევს მდ. მტკვარს, რომელიც სომხეთის და იბერიის საზღვარს წარმოადგენს“ (იქვე გვ.38) ხოლო უდინები კასპიის ზღვის დასავლეთ ნაპირზე ცხოვრობენ. აქედან გამომდინარე შეცდომაა ამჟამად გავრცელებული თვალსაზრისი თითქოსდა უდინები ეთნიკური ალბანელები იყვნენ.

უდინებს პლინიუსი სკვითებად მიიჩნევდა (კასპიის ზღვის დასავლეთ ნაწილი „უჭირავს სკვითების ხალხს უდინებს“. იქვე. გვ.38) უდინების აქეთ იბერებისაკენ ცხოვრობდნენ ალბანელები. ხოლო დასავლეთ საქართველოს მნიშვნელოვანი ნაწილი სვანების ტომით დასახლებულად მიიჩნევა, მაგალითად: მითიური აიეტის შთამომავალ კოლხეთის მეფე სავლაკს მიუღია „კოლხეთის ხელუხლებელი მიწა და მან „მოიპოვა მრავალი ოქრო და ვერცხლი სვანების ტომისა“ (იქვე გვ. 39). კოლხებსა და მოსხებს ძვ. ავტორთა ცნობით მდ. ფასისი აერთებდა. მაგ. მარკუს ლუკანოსი წერს: ცხოვრობენ „სასტიკი მოსხები იქ, სადაც ფაზისი მოაპობს კოლხთა დოვლათიან ყანებს.“ (იქვე გვ. 41) მაშასადამე, აღნიშნული არეალის ძირითადი მოსახლეობა ესაა მოსხები, კოლხები და სვანები. როგორც ითქვა კოლხეთი არ წარმოიდგინება ერთ ეთნოსად, ეს არის კრებითი სახელი სხვადასხვა ქართული ტომებისა, რომელთა ნათესაობასაც ეტიმოლოგიური ძიებაც ადასტურებს. ამ ერთნაირობის გამო, როგორც ჩანს, სტრაბონისა და დიონ კასიოსის ეპოქაში მთელს ამ არეალს „იბერია“ ეწოდა. რატომღაც შეცდომად მიაჩნიათ დასავლეთ საქართველოზე საუბრისას დიონ კასიოსის მიერ „იბერიის მეფე მითრიდატეს“ ხსენება („დიონ კასიოსის ცნობები საქართველოს შესახებ“ 1956. გვ. 28.). ნ. ლომოური მიიჩნევს, რომ კონტექსტის მიხედვით აქ უნდა იგულისხმებოდეს არა იბერიის, არამედ ბოსფორის მეფე

მითრიდატე (ჩვ. ერის II-ის 50-იან წ-ები). სვანებთან დაკავშირებით ახსენებს სტრაბონი იბერებსა და იბერიას, ასევე აქვე მცხოვრებ მაკრონ-ჰენიოხთა მეფეებს შესაძლოა იბერიის მეფეებსაც უწოდებდნენ და ალბათ ამიტომ უწოდებს ჩრდილო დასავლეთ საქართველოს მხარეების მმართველს დიონ-კასიოსი „იბერიის მეფე მითრიდატეს“. მით უმეტეს, რომ სვანების ქვეყნის აღწერისას სტრაბონი განმარტავს თუ რატომ ეწოდა ამ მხარეებს იბერია. საქმე ის იყო რომ ბერძენი და განსაკუთრებით ლათინი მწერლები იმდენ ეთნიკურ მსგავსებას პოულობდნენ კავკასიისა და მათთვის ნაცნობ დასავლეთის იბერიის (კელტ-იბერულ) მოსახლეობას შორის, რომ ისინი კავკასიის (განსაკუთრებით საქართველოს) მოსახლეობას ხშირად უწოდებდნენ არა ვთქვათ „თესალიელებს“ ან „მაკედონიელებს“, როგორც წინა პერიოდის მკვლევარები, არამედ „იბერებს“, დიონ კასიოსამდე ასე მოიქცა სტრაბონი, როცა მან დასავლეთ საქართველოს უკიდურეს ჩრდილო ზღვისპირა ნაწილს „იბერია“ უწოდა. და სვანები იბერებად მოიხსენია. ახლა უკვე დიონ კასიოსი უწოდებს ამავე მხარის მეფეს (როგორც აღვნიშნეთ) „იბერიის მეფე მითრიდატეს“. უფრო მოგვიანებით საეკლესიო მწერლები დასავლეთ საქართველოს „ქვემო იბერიად“ მოიხსენებდნენ და იმ საეკლესიო ერთეულს, რომელსაც ქართველები „აფხაზეთის კათალიკოსს“ უწოდებდნენ, ისინი მუდამ „ქვემო იბერიის საარქიეპისკოპოსოს“ უწოდებდნენ.

XXს-ში საბჭოთა, რუსი და ქართველი ისტორიკოსები, კატეგორიულად კრძალავდნენ მოსაზრებას იმის შესახებ რომ სამხრეთ კავკასიაში იბერია ეწოდებოდა ვრცელ მხარეებს. იგნორირებას უკეთებდნენ თვით სტრაბონის, პლინიუს უფროსის, ეპიფანე კონსტანტინეპოლელისა ან ვთქვათ დიონ კასიოსის (და სხვათა) ცნობებს იმის შესახებ, რომ დასავლეთ საქართველოს სამხრეთ თუ ჩრდილო ნაწილებს იბერია ეწოდებოდა ან მოიცავდა მის რომელიღაც ნაწილს. საბჭოთა ეპოქის ისტორიკოსების დაბეჭდილებული მტკიცებით იბერია მხოლოდ შიდა ქართლს ეწოდებოდა. აღმოსავლეთის მიმართულებითაც კი ძლიერ ამცირებდნენ მას. მაგ. სტრაბონი ამტკიცებდა, რომ ალბანეთისა და იბერიის „საზღვარი გადიოდა მდ. ალაზანზე“, მიუხედავად ამისა ნ. ლომოური ამტკიცებდა რომ იბერიის აღმოსავლეთი საზღვარი მდ. არაგვზე გადიოდა. ამიტომაც ის დიონ კასიუსის მიერ ნახსენებ მდინარე პელორს არაგვად მიიჩნევდა, სადამდეც თითქოსდა იბერიის სამეფოს საზღვრები აღწევდა (იხ. „დიონ კასიოსის ცნობები საქართველოს შესახებ“ 1966.გვ.60). ნ. ლომოურის თვალსაზრისით იბერიასა და ალბანეთს შორის საზღვარი გადიოდა მდ. არაგვზე და შესაბამისად ალბანეთის მიწა წყალი ვრცელდებოდა ქალაქ მცხეთამდე. ნ. ლომოურის თვალსაზრისით ივრისა და ალაზნის ხეობები ეთნიკური ალბანელებით იყვნენ დასახლებულნი. შესაბამისად და ეს ტერიტორია არა ისტორიულ საქართველოს, არამედ ისტორიულ ალბანეთს მიეკუთვნებოდა. ასეთ საეჭვო საფუძველს დაეყრდნო თეორია თითქოსდა ხდებოდა ივრისა და ალაზნის ხეობებს მოსახლეობის „ქართიზაცია, გაქართველება.“ და თითქოსდა ასე თანდათანობით შემოვიდა ეს ხეობები ქართულ სამყაროში, შემოუერთდა ქართულ ეთნოსს, ქართიზაცია, გაქართველების ყალბი თეორია ნამდვილ „წმინდა თეორიას“, შეურყეველ დოგმას წარმოადგენდა საბჭოთა ეპოქის ისტორიკოსებისათვის. ნ. ლომოური და მისი თანამოაზრეები როგორც ითქვა საზღვარს იბერიასა და ალბანეთს შორის მდ. არაგვზე დებენ და რატომღაც არაგვს „პელორს“ უწოდებენ. მაშინ როცა სტრაბონი არაგვს გარკვევით უწოდებს „არაგი“ (სტრაბონი XI–III,2), ხოლო იბერიასა და ალბანიას შორის საზღვრად მდ. ალაზონს მიიჩნევს (სტრაბონი XI, IV, 5). სტრაბონი და დიონ კასიოსი თანამედროვენი იყვნენ და თითქმის ერთ ეპოქაში მოღვაწეობდნენ, ამიტომაც თუ სტრაბონისთვის ცნობილი იყო მდინარე არაგვისა და მდინარე ალაზნის სახელები, ისინი ცნობილი უნდა ყოფილიყო დიონ კასიოსისთვის. ამიტომაც „პელორი“ ჩანს ერქვა არა არაგვს, არამედ მტკვრის რომელიმე შენაკადს (შესაძლებელია იორს), შესაძლოა პომპეუსისაგან

დევნილმა იბერიის მეფემ ხიდები გადაწვა არა მარტო არაგვზე, არამედ აღნიშნულ სხვა მდინარეზეც. საბჭოთა ისტორიოგრაფია, თითქმის ყოველ ათწლეულში ან ოცწლეულში ცვლიდა საისტორიო შეხედულებებს ხალხთა განსახლების შესახებ, აყალბებდა ანდა თვითნებურ ინტერპრეტაციას უკეთებდა მას, ასწორებდა ან ცვლიდა საისტორიო წყაროებს იმის შესაბამისად კრემლი და საბჭოთა ხელისუფლება თუ როგორი თვალთ შეყურებდა ამათუიმ ხალხსა და ეთნოსს, წყალობდა თუ რისხავდა მას (მაგ: ლენინის დროს აზერბაიჯანელებს მუსულმან ხალხს უწოდებდნენ, სტალინის მოღვაწეობის ადრეულ პერიოდში „თურქებს“, II მსოფლიო ომის შემდეგ კი „აზერბაიჯანელებს“, შესაბამისად იცვლებოდა ამ ხალხის შესახებ წყაროების მიმართაც დამოკიდებულება. ვთქვათ თუ 30-40-იან წლებში აზერბაიჯანელებს თურქული წარმოშობის ხალხად მიიჩნევდნენ, 70-80-იან წლებში მათ უკვე მიიჩნევდნენ ალბანელების შთამომავლებად, შესაბამისად ალბანელების ისტორიული მიწა-წყალი და ალბანური კულტურა აზერბაიჯანელთა მემკვიდრეობად იქნა გამოცხადებული).

ქართველთა მიმართ კრემლის დამოკიდებულება თითქმის მუდამ ერთგვარი იყო. მიიჩნეოდა რომ ქართველები უსაფუძვლოდ ამაყოფდნენ თავიანთ ისტორიული წარსულით, რაც კვებავდა ქართულ სეპარატიზმს, ეს კი ხელს უშლიდა მათ ინტეგრაციას საბჭოთა ხალხში. კრემლმა მიზნად დაისახა ქართველთა ეროვნული სიამაყის მასაზრდოებელი ძველი ქართული ისტორიოგრაფია ჩაენაცვლებინა ახალი ქართული საბჭოთა ისტორიოგრაფიით, რაც შესანიშნავად მოახერხეს კიდევ. უარყოფილ იქნა ძვ. ქართული ისტორიოგრაფიის ცნობები ქართველი ერის წარმოშობისა და ფარნავაზის ეპოქაში მისი ერთიანი სახელმწიფოს არსებობის შესახებ და მის ნაცვლად განახლებული ფორმით შემოთავაზებული იქნა ჯერ კიდევ XIX–XXსს-ების მიჯნაზე პროფ. პატკანოვისა და მისი მოწაფის ნ. მარის მიერ პეტერბურგის უნივერსიტეტის არმენოლოგიის კათედრაზე შემუშავებული ე.წ. „ქართიზაციის თეორია“. ნ. ბერძენიშვილი, სხვა გამოჩენილი ისტორიკოსები და სწავლულები ჩაერთო ამ საქმეში. ამ მიზნით, საქართველოს ხელმეორე ოკუპაციის შემდგომ, რუსული საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების თანავე დაიწყო ფართო კამპანია ძველი ქართული ისტორიოგრაფიის წინააღმდეგ. მის ჩასანაცვლებლად საქართველოს ისეთი ახალი შეთხზული ისტორიით, რომელიც ხელს შეუწყობდა ქართველი ხალხის სულისკვეთების დათრგუნვას. ამ მიმართულებით საგანგებო დავალება მიეცა ხელისუფლების მიერ იმჟამინდელი ცენტრალური კომიტეტის კულტურის განყოფილების უფროსსა და ამავე დროს უნივერსიტეტის მაშინდელ რექტორს კ. ორაგველიძეს „საისტორიო მეცნიერებაში მარქსისტულ-ლენინური მსოფლმხედველობის დამკვიდრების მიზნით“. მან გადაწყვიტა, რომ საბოლოოდ „აღებულიყო ძვ. ქართული ისტორიოგრაფიის ციხე-სიმაგრე“ და მისი ადგილი დაეჭირა „საქართველოს მარქსისტულ ისტორიას“. ეს მხატვრულადაც კარგად გამოხატა კ. ორაგველიძემ, რომელსაც შემდგომში თაობები იმეორებდა, როგორც პარტიის ურყევ მიზანს საისტორიო მეცნიერებაში. „ ჩვენს წინაშე დგას ციხე-სიმაგრე, რომელსაც საქართველოს ისტორია ეწოდება, რომელიც ჯერ აუღებელია, მაგრამ არ არსებობს ისეთი ციხე-სიმაგრე რომლის აღებაც ბოლშევიკებს არ შეეძლოთ, საჭიროა ენერგიული მუშაობა და მტკიცე ბოლშევიკური ნებისყოფა ამ ციხე-სიმაგრის ასაღებად“ (იხ. წიგნი „ივ. ჯავახიშვილი ტირანიის წინააღმდეგ“ თბ. 2004 გვ.172) ეს იყო დავალება პარტიისა, კრემლისა, რომლის აღსასრულებელ გეგმაშიც, ე.ი. საქართველოს ეროვნული ისტორიოგრაფიის დამაკნინებელ სამუშაოში, ჩართული იქნა ყველა იმჟამინდელი სწავლული, მეცნიერი, მოღვაწე, ასპირანტი და სტუდენტი. საბოლოოდ XXს-ის II ნახევარში მიღწეული იქნა მიზანი „ დანგრეულ იქნა საქართველოს ისტორიის ციხე-სიმაგრე“ და როგორც აღვნიშნეთ მის ადგილზე შემოთავაზებული იქნა საქართველოს ახლადგამოგონილი ისტორია, აგებული ე.წ. „ქართიზაციის“ თეორიაზე. რომლის

მიხედვითაც დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობა იყო დამოუკიდებელი ეთნოსი, ძველი კოლხების ეთნო-კულტურული და ენობრივი მემკვიდრე, აღმოსავლეთ საქართველო კი სხვა ეთნოსით „ქართ“-ით იყო დასახლებული. შემდგომში თითქოსდა ამ უკანასკნელის ეთნო-რელიგიური ესპანიის შედეგად ასიმილირდა საქართველოს ტერიტორიაზე იქამდე მცხოვრები სხვადასხვა ეთნოსები და ასე ჩამოყალიბდა ქართველი ხალხი. მარქსისტი ისტორიკოსების მიხედვით ეს მოხდა IX–X საუკუნეებში, თუმცა ბოლოდროინდელი „პატრიოტი“ ისტორიკოსების მიხედვით ეს ჩვენს წ. აღრიცხვამდეც კი შეიძლება მომხდარიყო დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობის „ქართიზაციის“ შედეგად. ამ თეორიით აღიზარდნენ თაობები, საისტორიო მეცნიერების დარგში სპეციალისტები. წამოვიდნენ თაობები ისტორიკოსებისა, მეცნიერებისა, რომელნიც დღესაც დაბეჯითებით ავითარებენ და ურყევ ჭეშმარიტებად მიიჩნევენ მარქსისტი ხელისუფლების დაკვეთით შეთხზულ ქართიზაციის თეორიას. ეს თეორია ნებისთნე უნებლიედ საფრთხის ქვეშ აყენებს ერის ერთიანობას, აფერხებს ქართველი ხალხის კონსოლიდაციას, ეროვნული თვითშეგნების ამაღლებას, რაც საბოლოოდ სავალალო შედეგებამდე მიიყვანს ჩვენს ერს. ამიტომაც საჭიროა დროულად იგნორირებულ იქნას ეს ცრუ თეორია და აღდგენილი იქნას ძვ. ქართული ისტორიოგრაფიის ღირსება და მისი მრავალსაუკუნოვანი ტრადიცია, აუცილებელ ჭეშმარიტებად იქნას აღიარებული მისი მართებული ცნობები ქართველი ერის უძველესი წარმომავლობისა და ფარნავაზის ეპოქაში მისი ეროვნული ერთიანობის შესახებ. წინააღმდეგ შემთხვევაში ამ საკითხის უგულვებელყოფა ან ქართიზაციის თეორიის მიმართ ყურწაგდება, როგორც უკვე ვთქვით სავალალო და დამღუპველ შედეგს მოუტანს ჩვენი ხალხის ეროვნულ თვითშეგნებას და ქვეყნის ერთიანობას. ქართიზაციის თეორიიდან გამომდინარე არასწორმა მიდგომამ დაახარა დასავლეთ საქართველოს ეკლესიის ისტორიაც. საბჭოთა პერიოდში ტენდენციურად და გაყალბებულად შეისწავლებოდა საქართველოს ეკლესიის ისტორია, საბოლოო ჯამში მან საფუძველი ჩაუყარა ქვეყნის ისტორიულ კუთხეებში საეკლესიო სეპარატიზმს. მაგ. ამჟამინდელი საეკლესიო სეპარატიზმი აფხაზეთში და კუთხეებში ძირითადად ეყრდნობა ქართულ საბჭოთა ისტორიოგრაფიის მიერ XXს-ის 30–იან წლებში შემუშავებულ მტკიცებას, რომ თითქოსდა მთელი დასავლეთ საქართველო IX–Xსს-მდე შედიოდა კონსტანტინოპოლის საპატრიარქოს იურისდიქციაში და თითქოსდა აქ კონსტანტინოპოლის დაქვემდებარებაში იმყოფებოდა ოთხი ბერძნული საეპისკოპოსო კათედრა (პეტრას, როდოპოლისის-ვარციხის, საისინ-ცაიშის და ძიღინეგ გუდაყვისა), რომელნიც თითქოსდა გააუქმა „პროხელიტურმა“ ქართულმა ეკლესიამ, რომელიც შეიჭრა დასავლეთ საქართველოში და გაბატონდა იქ. საბჭოთა ისტორიოგრაფიამ უეჭველ ჭეშმარიტებად შემოგვთავაზა თვალსაზრისი, კონსტანტინოპოლის დაქვემდებარებიდან დასავლეთ საქართველოს ეკლესიის გამოსვლა თითქოსდა ქართული ეკლესიის აგრესიის შედეგად განხორციელდა. თითქოსდა ქართული ეკლესია დასავლეთ საქართველოში „გაბატონდა“. სინამდვილეში როგორც რუის-ურბნისის კრება, და ასევე ყველა ქართული მატიანე, საეკლესიო მწერალი მიუთითებდა, ჩამოყალიბების თანავე მოციქულმა ანდრიამ იღვაწა „ყოველსა ქვეყანასა საქართველოსასა.“ (დიდი სჯულის კანონი 1973, გვ. 545). ამ თვალსაზრისს ამტკიცებდნენ არამარტო რუის-ურბნისის კრების წმ. მამები და ძველი ავტორები, არამედ ბერძენი და რომაელი ავტორებიც. მაგ: მსოფლიო ეკლესიის ერთ-ერთი უძველესი ისტორიკოსი გელასი კესარიელი წერს, რომ IV ს-ის დასაწყისში „ქრისტიანობის ნათელი, ერთი ტყვე ქალის მიერ მიიღეს იბერებმა და ლაზებმა“ (გეორგიკა. ტ. გვ.) გელასის ამ ცნობიდან აშკარად ჩანს, რომ წმინდა ნინოს გაუქრისტიანებია ლაზები და მათთან ერთად აღმ. საქართველოს მოსახლეობაც. ამ ძვირფას ცნობას ტენდენციურად განმარტავდა საბჭოთა ისტორიოგრაფია. ჩვენთვის ეს ცნობა იმითაა ძვირფასი, რომ აბსოლიტურად იდენტურია რუის-ურბნისის კრების

მამათა განმარტებისა, რომ წმ. ნინოს დროს ნათელ იღო ყოველმა ქართველმა („დიდი სჯულის კანონი“, 1973, გვ.546). „ყოველი ქართველის“ ქვეშ კი ცხადია იგულისხმება როგორც აღმ. ისე დასავლეთ საქართველოს მოსახლეობა. უფრო კი დასავლეთ საქართველო, რადგანაც კრების მოწვევის დროს საქართველოს შემადგენლობაში არ იმყოფებოდა აღმოსავლეთ საქართველოს უდიდესი ნაწილი – თბილისი, და ქვემო ქართლი, ხოლო კახეთ-ჰერეთი მხოლოდ იმ წელს შემოიერთა დავით აღმაშენებელმა.

გელასი კესარიელის ეს ცნობა განკერძოებით არ დგას, სხვა მრავალი ბერძენი და რომაელი მწერალი იძლევა მსგავს ცნობას, რომ იმპერატორის კონსტანტინეს ეპოქაში ქრისტიანობა მიიღეს პონტოსზღვიპირეთში მცხოვრებმა იბერებმა. ამ ცნობას იძლევა უმეტესობა I ათასწლეულის ბერძენი და ლათინი მწერლებისა (მათი ეს ცნობები მოცემულია წიგნში „საქართველოს სამოციქულო ეკლესია“ ტ.I. 1996.გვ.). საბჭოთა ისტორიკოსები, როგორც წესი მიიჩნევენ, თითქოსდა უცხო წყაროთა „პონტოსზღვისპირეთში მცხოვრები იბერები“ ესაა აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობა, მაგრამ ბერძენებმა და ლათინმა მწერლებმა მშვენივრად იცოდნენ თუ რომელ არეალს ეწოდებოდა პონტოსზღვისპირეთი, რადგანაც ეწოდნენ მის აქტიურ კოლონიზაციას, ცხოვრობდნენ იქ და მათი ქვეყნის სახელმწიფო საზღვრებიც იქამდე აღწევდა. როგორც აღვნიშნეთ მათ მშვენივრად იცოდნენ თუ რომელ ქვეყანას ეწოდებოდა პონტოსზღვისპირეთი, არმენიის ჩრდილოეთი და კასპიის სანაპიროები. პონტოსზღვიპირეთში მათ რომ ეგულისხმათ აღმოსავლეთ საქართველო, მაშინ დაწერდნენ, რომ არმენიის ჩრდილოეთით, ან ალბანიასთან მდებარე ქვეყანამ მიიღო ქრისტიანობა. მაგრამ მათი ტერმინ „პონტოსზღვისპირეთში“ იგულისხმება სწორედ შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპირო, ოდიდგანვე დასახლებული ქართული ტომებით, სტრაბონის ეპოქაშივე იბერიელებად წოდებული სვანებით, იბერიელებად წოდებული მესხებით და როგორც ბარონიუსი წერს იბერიელებად წოდებული ლაზებით. დასავლეთ საქართველოსაც ქართლი, იბერია ეწოდებოდა ქართველ მემკვიდრეთა მტკიცებით. ამიტომაც აქ „მოქცევაი ქართლისა“ და „ქართლის ცხოვრების“ ცნობით ეგრისწყალზე გადიოდა მეფე აზონის სახელმწიფო საზღვარი. აქ იყო მეფე ფარნავაზის სამეფოში შემაგალი არგვეთისა და ეგრისის საერისთაოები მეფე ფარნავაზის სახელმწიფოში (ე.ი. დას. საქართველოშიც) სხვა ენა „არა იზრახებოდა“ გარდა ქართული ენისა.

პონტოსზღვისპირეთი იბერებით რომ იყო დასახლებული ამის შესახებ არანაკლებ მნიშვნელოვანია V-ის დიდი სომეხი ისტორიკოსის მოვსეს ხორენაცის ცნობა, რომ: „ვრაცების (იბერების) თავდაპირველი სამშობლო იყო სამხრეთში მდებარე ქვეყანა „ვერია“, საიდანაც ისინი გადმოსახლდნენ პონტოსზღვისპირეთში, სადაც გამრავლდნენ და მიაღწიეს სომხეთისა და ალბანეთის საზღვრამდე“ (მოვსეს ხორენაცი „სომხეთის ისტორია“ 1984, გვ. 107, 111) ამ თვალსაზრის, რომ პონტოსზღვისპირეთი კავკასიაში ქართველების თავდაპირველი საყუდარი იყო, წერს ყველა ძველი სომეხი ისტორიკოსი I ათასწლეულისა. მათ შორის უხტანესიც, რომელიც საგანგებოდ იკვლევდა ქართველთა წარმომავლობასა და ეთნოლოგიას თავისი ცნობილი წიგნის საჭიროებისათვის (უხტანესი „განყოფისათვის სომეხთა და ქართველთა“).

საბოლოოდ უნდა დავასკვნათ, რომ ბერძენი და რომაელი, ასევე ძველი ქართველი და სომეხი ისტორიკოსების ცნობებით დასავლეთ საქართველო იყო ერთი წარმოშობის მოსახლეობით დასახლებული და იმავე წარმოშობისა იყო აღმოსავლეთ საქართველოს მცხოვრებნიც. მათ ქრისტეშობამდე IV-III სს-ში შექმნეს ერთიანი საქართველოს სახელმწიფო, ერთი ქართული სახელმწიფო ენითა და კულტურით. ასეთივე იყო ძველი ქართველ საეკლესიო მამათა თვალსაზრისიც, რომელსაც ებრძოდნენ ოფიციალური წრეები XIX-XX სს-ში.

როგორც ილია ჭავჭავაძე წერდა პატკანოვი და მისი სკოლა ძალზე ცდილობდა დაემტკიცებინა, რომ თითქოსდა „მესხები და კოლხნი ქართული გვარისანი არ არიან და არც ყოფილან“. (ი. ჭავჭავაძე „ქართველთა ღაღადი“). ჩვენი საბჭოთა ისტორიკოსები თითქოსდა სიტყვიერად ილიას მემკვიდრეობას აღიარებენ, მაგრამ საქმით მათ მიერ სტრატონის უტყუარი ცნობების იგნორირება, (რომ ისტორიული კოლხეთის ცენტრი და პერიფერიებიც კი მესხური ტომებით იყო დასახლებული, რომ მის დროს (ანუ I ს-ში) სვანებს იბერებსაც უწოდებდნენ) ფაქტიურად წარმოადგენს პატკანოვის აღნიშნულ დებულების აღიარებას. თუკი მართლაც კოლხეთის ცენტრალური პროვინციებიც მესხებით იყო დასახლებული I ს-ში, რატომღა დაჭირდათ მათ ქართიზაცია-გაქართველება IXს-ში. ვისაც სჯერა „ქართიზაციის“ თეორიისა და სჯერა, რომ ქართული ენა დასავლეთ საქართველოში გავრცელდა მხოლოდ IX–Xს-ებში, მას არ სჯერა იმისა, რომ მესხები ქართველები იყვნენ და და მას არც კოლხების ქართველობისა სჯერა.

ასეა თუ ისე, ბერძენ-რომაელ მწერალთა მიერ ნახსენები პონტოსზღვისპირეთი ეს არის დასავლეთ საქართველო, რომელიც გელასი კესარიელის სიტყვით აღმოსავლეთ საქართველოსთან ერთად მოაქციაა წმ. ნინომ, რასაც რუის–ურბნისის კრებაც ადასტურებს სასურველია თანამედროვე საეკლესიო მოღვაწეებმა და ასევე იმ ისტორიკოსებმა, რომელთაც ღირსეულად აირიდეს საბჭოურ-ათეისტური ზეწოლა, გაიზიარონ და ერთმნიშვნელოვნად აღიარონ რუის–ურბნისის კრების წმ. მამათა თვალსაზრისი რომ წმინდა ნინომ ერთიანი ქართველი ხალხი („ყოველნი ქართველნი“) მოაქცია და უფრო ადრე წმინდა ანდრიამ იქადაგა სრულიად საქართველოში („ყოველსა ქვეყანასა საქართველოსასა“), რომ აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველო ერთიკურ და პოლიტიკურ მთლიანობას წარმოადგენდა I საუკუნიდანვე. აქედან გამომდინარე მათვის მიუღებელი უნდა იყოს დასავლეთ საქართველოს „ქართიზაცია“ VIII–Xსს-ში.

ვინც დღესაც ერთგულნი მიმდევარნი არიან ამ ე.წ. „ქართიზაციის“ თეორიისა მოუწოდებთ და სიყვარულით შევაგონებთ, რომ იქნებ ახლებურად მოახდინონ თავიანთი შეხედულებათა გადაფასება და უფრო სხვა, ობიექტური თვალთ შეხედონ რეალობას; ნუ გახდებიან მსხვერპლნი ქართველი ხალხის მტრის მიერ ჩვენი ერისთვის ძალად თავსმოხვეული, ფსევდო ქართული თეორიისა. ცხადია არავის მიმართ პიროვნული პრეტენზია არ გაგვაჩნია და არც ვისიმე ღირსების შელახვა დაგვისახავს მიზნად. ჩვენ კარგად ვიცით, რომ აბსოლიტური უმრავლესობა ქართიზაციის თეორიის მიმდევრებისა მეტად სახელოვანი და დამსახურებული, ამავე დროს ღრმა ცოდნითა და პროფესიონალიზმით გამორჩეული პიროვნებები არიან, რომელნიც ჩვენი მხრიდანაც დიდ პატივისცემასა და სიყვარულს იმსახურებენ ამ თვისებათა გამო. ჩვენი მიზანი მხოლოდ ერთია: რომ ჩვენმა თანამედროვე საისტორიო მეცნიერებამ აღიაროს ფუნდამენტალური შეხედულებები ძველი ქართული ისტორიოგრაფიისა, კერძოდ რომ ქრისტეშობამდე IV-III საუკუნეებში უკვე ჩამოყალიბებული იყო ქართველთა ეთნო-პოლიტიკური მთლიანობა, რომელმაც თავისი გამოსატყულება ჰპოვა მეფე ფარნავაზის დროს დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველო ერთიან სახელმწიფოდ გაერთიანებით, რომელიც არსებობდა საუკუნეთა მანძილზე და წმ. ნინოს დროსაც არსებობდა. ღირსეული და დამსახურებული ადგილი მიუჭინოთ ჩვენი წარსულის რეალობას, რათა ჩვენი აწმყო და მომავალი უფრო ნათელი გახდეს ვინაიდან როგორც ბრძანებდა დიდი ილია მართალი „ერის წარსული, მომავლის საფუძველია მისი მშობელი.“

სულს მიუძღვის, ხორცთ ნაქნარი ავსა-ავი, კარგსა-კარგი.
ან, რომ ავი ვაძაგო, კარგი როგორ უნდა ვაქო
ავს თუ ავი არ გუწოდე, კარგს სახელად რა დავარქო....
....მე კი ვფარავ მაგრამ ჩემი სატიკვარი არა ჰფარავს

უკუღმართმა ხვნავ და ფარცხვამ ეს ნაყოფი გამოიღო
მოგვითხარა ქართლ-კახეთი ძირ-ფესვიანად ამოიღო.

ბერძენ-რომაელი ავტორები ქართველთა წარმოშობის შესახებ და
“ქართიზაციის” თეორია. დასასრული